

Kansallinen väkivaltaisen
radikalisoitumisen ja
väkivaltaisen ekstremismin
ennaltaehkäisyn ja
torjunnan
toimenpideohjelma 2024-
2027, luonnos

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Publication distribution

**Institutional Repository
for the Government
of Finland Valto**

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sisäministeriö

Klikkaa ja valitse tekijänoikeustaso

ISBN pdf:

ISSN pdf:

ISBN painettu:

ISSN painettu:

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024 Finland

Paino: Grano Oy, 2024

Teema

Julkaisija

Tekijä/t

Toimittaja/t

Yhteisötekijä

Kieli

Sivumäärä

Tiivistelmä

Klausuuli

Asiasanat

ISBN PDF

ISSN PDF

ISBN nid.

ISSN painettu

Asianumero

Hankenumero

Julkaisun osoite

Tema

Utgivare

Författare

Redigerare

Utarbetad av

Språk

Sidantal

Referat

Klausul

Nyckelord

ISBN PDF

ISSN PDF

ISBN tryckt

ISSN tryckt

Ärendenr.

Projektnr.

URN-adress

Subject

Publisher

Author(s)

Editor(s)

Group author

Language

Pages

Abstract

Provision

Keywords

ISBN PDF

ISSN PDF

ISBN printed

ISSN printed

Reference no.

Project no.

URN address

Sisältö

1	Tausta.....	7
1.1	Johdanto	7
1.2	Tausta ja työn perusteet.....	8
1.3	Päivitettävän toimenpideohjelman valmistelu.....	9
1.4	Kansalliset määritelmät	10
1.5	Toimenpideohjelman tavoitteet	12
1.6	Suomen strategia väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa	13
1.7	Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan koordinointi	14
1.8	Vastuutahot toimenpideohjelman edistämässä	15
1.9	Toimenpideohjelman arviointi.....	16
2	Toimenpiteet	17
2.1	Kansallisen tason toiminta.....	17
2.2	Alueellisen ja paikallisen tason toiminta	24
2.3	Yksilötason työskentely	29

1 Tausta

1.1 Johdanto

Väkivaltaisella radikalisoitumisella kuvataan prosessia, jonka edetessä henkilön ajatusmaailma muuttuu niin, että väkivalta alkaa näyttäytyä hyväksyttävänä keinona aatemaailman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Eri-ikäiset ja erilaisista taustoista tulevat ihmiset voivat radikalisoitua, eikä väkivaltaisesti radikalisoituneilla ole yhtä yhteistä profiilia.

Väkivaltainen ekstremistinen toiminta on aatemaailmaan perustuvaa väkivallan käyttöä, sillä uhkaamista, siihen kannustamista tai sen tukemista. Toiminnalla voidaan aiheuttaa myös aineellisia vahinkoja. Käytännössä väkivaltainen ekstremismi voi näkyä esimerkiksi pahoinpitelyinä, laittomina uhkauksina, vahingontekoina ja äärimmillään terrori-iskuina. Väkivaltainen ekstremismi ilmenee erilaisina aatemaailmoina, kuten radikaali-islamistisena ideologiana, äärioikeistolaisena ideologiana, tai esimerkiksi väkivaltaa oikeuttavana hallinnonvastaisuutena. Ilmiönä väkivaltainen ekstremismi on jatkuvassa muutoksessa. Suomessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta kohdistuu kaikkiin väkivaltaisen ekstremismin muotoihin. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta on tärkeä osa terrorismin torjuntaa.

Tyypillisesti väkivaltaisiin ekstremistisiin aatemaailmoihin liittyy käsitys jonkinlaisesta omaan viiteryhmään liittyvästä uhasta, joka on niin merkittävä, että väkivallan käyttö siihen vastaamiseksi nähdään oikeutettuna tai jopa velvollisuutena. Rikosoikeudellisten rangaistusten uhka ei näin ollen ole yleensä toimiva ennaltaehkäisyn keino. Toimivampaa on pyrkiä ennalta estämään väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismiä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kuitenkin tilanteissa, joissa ennaltaehkäisyn toimet eivät ole enää riittäviä, erilaiset torjunnan keinot muodostuvat tärkeiksi.

Suomessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan lähtökohtana ja tavoitteena on perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion periaatteiden kunnioittaminen ja niiden suojeleminen. Onnistuessaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta vahvistavat myös osaltaan yleistä luottamusta ja oikeudenmukaisuuden kokemusta yhteiskunnassa.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa on keskiössä yhteistyö eri toimijoiden välillä. Etenkin ennaltaehkäisyn osalta on tärkeää, että koko yhteiskunta osallistuu toimintaan. Ennaltaehkäisyyn liittyvät toimenpiteet voivat osaltaan ennaltaehkäistä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin lisäksi myös muita haitallisia ilmiöitä. Samaan aikaan myös muilla strategioilla ja toimenpideohjelmilla voi puolestaan olla osaltaan väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismiä ennaltaehkäisevää vaikutusta. Toisaalta väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin vaikuttavat myös tekijät, johon tällä toimenpideohjelmalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. On myös syytä huomioida, että vaikka toimenpideohjelma keskittyy yhteiskunnan eri toimijoiden ohjaamiseen ennaltaehkäisyn ja torjunnan osalta, tämä ei poissulje yksittäisten kansalaisten ja perheiden toiminnan merkitystä ilmiöiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.

Nyt päivitetyn toimenpideohjelman valmistelussa on hyödynnetty laajasti eri asiantuntijoiden osaamista. Toimenpideohjelma pohjautuu aiemmin Suomessa tehdyille työlle ja toimenpideohjelmille, ja jatkaa näissä tunnistettuja keskeisiä teemoja. Tämän lisäksi nyt päivitettyssä toimenpideohjelmassa on huomioitu nykypäivän tilanne ja tarpeet, sekä suunnattu katse tulevaisuuteen, pyrkien ennakoimaan muutoksia joita väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvissä ilmiöissä voi tapahtua. Toimenpideohjelman toteutukseen on saatu mukaan myös uusia toimijoita.

Muutoksena aiempaan on toimenpideohjelman nimi päivitetty sisältämään ennaltaehkäisyn lisäksi myös torjunnan tehtäviä, eli toimenpiteitä vastaamaan tilanteisiin, joissa ennaltaehkäisy ei ole enää riittävää. Tämä muutos ei kuitenkaan kuvaa muutosta toimenpideohjelman kohdealueessa, sillä myös aiemmat toimenpideohjelmat ovat sisältäneet ennaltaehkäisyn lisäksi torjuntaan liittyviä toimenpiteitä.

1.2 Tausta ja työn perusteet

Suomessa on ennaltaehkäisty ja torjuttu väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismiä tavoitteellisesti vuodesta 2012 lähtien, jolloin ensimmäinen kansallinen toimenpideohjelma¹ vahvistettiin. Toinen kansallinen toimenpideohjelma² vahvistettiin huhtikuussa 2016, ja kolmas³ joulukuussa 2019. Nyt päivitettävä toimenpideohjelma on järjestyksessään neljäs, ja sen laatimisesta linjattiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa⁴.

---

¹ Tavoitteena eheä yhteiskunta - kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi

² Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma

³ Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma 2019–2023

⁴ Vahva ja välittävä Suomi – Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma

Kansallisen toimenpideohjelman 2016 toimeenpanoa arvioitiin ulkopuolisen arvioitsijan toimesta ja arviointiraportti julkaistiin huhtikuussa 2019⁵. Myös Yhdistyneiden kansakuntien (YK) turvallisuusneuvoston terrorismintorjunnan komitean toimeenpanevan sihteeristön (The United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate, CTED) on toteuttanut Suomen maa-arvioinnin seuranta-arvion huhtikuussa 2019 ja on esittänyt seurantamatkansa raportissa suosituksia Suomelle⁶.

Lähtökohdat nyt päivitetyn väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjunnan toimenpideohjelman taustalle ja työn perusteille ovat samanlaiset, kuin mitä edellisessä, vuonna 2019 vahvistetussa toimenpideohjelmassa on määritetty. Väkivaltaisen ekstremismin on uhka demokratialle, perus- ja ihmisoikeuksille ja yhteiskuntarauhalle. Suomen perustuslaissa muun muassa säädetään, että jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen, ja että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella⁷. Väkivaltaisissa ekstremistisissä aatemaailmoissa kuitenkin tyypillisesti määritellään ihmiset meihin ja muihin, ja vastapuoleksi määritellyille ihmisille ja ihmisryhmille määritellään erilainen ihmisarvo. Tähän lähtökohtaiseen jaotteluun perustuu myös aatemaailmaan perustuvan väkivallan käytön oikeutus. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjunnan tavoitteena on suojella demokratiaa, perus- ja ihmisoikeuksia ja keskeisiä oikeusvaltion periaatteita.

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn toimenpideohjelma ohjaa ennaltaehkäisyä ja torjuntaa kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Myös kansainvälinen toiminta on tärkeä osa toimintaa.

1.3 Päivitettävän toimenpideohjelman valmistelu

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjunnan toimenpideohjelma valmisteltiin laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toimenpideohjelman valmistelua ohjaamaan asetettiin ohjausryhmä, jossa oli edustaja keskusrikospoliisista, oikeusministeriöstä, Opetushallituksesta, Poliisihallituksesta, Puolustusvoimista, Rikosseuraamuslaitoksesta, sisäministeriöstä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, suojelupoliisista ja valtiovarainministeriöstä.

⁵ Sisäministeriön kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn toimenpideohjelman arviointi

⁶ Report of the Counter-Terrorism Committee on its follow-up visit to the Republic of Finland (9–11 April 2019)

⁷ Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Osana toimenpideohjelman valmistelevaa työtä järjestettiin työpajoja erilaisista väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä teemoista. Työpajoja järjestettiin yhteensä seitsemän⁸. Työpajoihin osallistui edustajia muun muassa ministeriöistä, virastoista, yliopistoista, järjestöistä ja yhteisöistä. Osallistujien erilaiset taustat mahdollistivat monipuolisen osaamisen kautta erilaisten näkökulmien saamisen. Vaikka työpajoissa käsitellyt teemat olivat erilaisia, keskustelun sisällöissä nousi esille toistuvia aihealueita. Näitä olivat muun muassa keskustelu muutoksessa olevista ideologioista ja maailmankuvista, yhteisöllisyyden merkitys väkivaltaisessa radikalisoitumisessa ja sen ennaltaehkäisyssä, sekä yksilöllisen kohtaamisen tärkeys asiakastyöskentelyssä. Teematyöpajojen lisäksi osana päivitettävän toimenpideohjelman valmistelua tilattiin tulevaisuudentutkimusta hyödyntävä työpaja. Työpajassa arvioitiin väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä merkittävimpiä trendejä ja laadittiin ilmiöön liittyviä skenaarioita. Työpaja antoi tulevaisuuteen suuntaavien skenaarioiden kautta perspektiiviä, jota hyödynnettiin toimenpiteiden suunnittelussa.

Työpajojen lisäksi toimenpideohjelmaa valmisteltaessa kuultiin laajasti eri toimijoita, ensin yksittäisiin toimenpidekirjausluonnoksiin liittyen, ja tämän jälkeen koko toimenpideohjelman luonnosta koskien. Toimenpideohjelmaa valmisteltaessa tehtiin myös sosiaali- ja terveysministeriön suosittama⁹ sukupuolivaikutusten arviointi. Lisäksi toimenpideohjelman arvioinnin suunnittelussa hyödynnettiin EU-rahoitteisen INDEED-hankkeen, jossa on Suomesta mukana Helsingin yliopisto, tuloksia.¹⁰ Myös Poliisiammattikorkeakoulu tuotti sisäministeriölle aineistoa toimenpideohjelman valmisteluun liittyen. Toimenpideohjelman strategiseen viestintään liittyen saatiin puolestaan räätälöityä tukea Euroopan komission *Radicalisation Awareness Network (RAN)* kautta. Edellä mainittujen lisäksi toimenpideohjelmaa laadittaessa huomioitiin kansainvälisiä ja kansallisia dokumentteja sekä akateemista tutkimusta.

1.4 Kansalliset määritelmät

Väkivaltaisella radikalisoitumisella, väkivaltaisella ekstremismillä ja terrorismilla ei ole vakiintuneita kansainvälisiä määritelmiä. Suomessa työ on perustunut määritelmiin, jotka vahvistettiin kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmassa 2016, ja pääosin samoja määritelmiä käytettiin myös toimenpideohjelmassa 2019-2023. Näitä määritelmiä on edelleen tarkennettu tässä toimenpideohjelmassa.

Väkivaltaisella radikalisoitumisella kuvataan prosessia, jonka edetessä henkilön ajatusmaailma muuttuu niin, että väkivalta alkaa näyttäytyä hyväksyttävänä keinona aatemaailman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Väkivaltainen radikalisoituminen voi johtaa väkivaltaisiin ekstremistisiin tai terroristisiin tekoihin. Väkivaltaisen radikalisoitu-

⁸ Työpajojen teemat: 1) Ideologiat, ajankohtaiset ilmiöt, tulevaisuuden ilmiöiden ennakointi 2) Keskeisimpien termien määrittely 3) Sukupuolinäkökulma 4) Lapset ja nuoret 5) Internet, sosiaalinen media, uudet teknologiat 6) Yhteistyö 7) Muut tärkeät asiat

⁹ [Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivut sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta](#)

¹⁰ [INDEED-projektin verkkosivut](#)

miseen vaikuttaa aina useita tekijöitä, eikä radikalisoituneilla henkilöillä ole yhtä profiilia. Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen vaikuttavia tekijöitä on tutkittu varsin paljon, ja ne liittyvät yleisiin yhteiskunnallisiin, sosiaalisiin ja yksilötason tekijöihin.

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan aatemaailmaan perustuvaa väkivallan käyttöä, sillä uhkaamista, siihen kannustamista tai sen tukemista. Väkivaltaisella ekstremistisellä toiminnalla voidaan aiheuttaa myös aineellisia vahinkoja. Väkivaltainen ekstremismi voi liittyä mihin tahansa väkivaltaa oikeuttavaan aatemaailmaan. Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyy usein pyrkimys pelon ja turvattomuuden tunteen aiheuttamiseen. Terrorismi on väkivaltaisen ekstremismin äärimmäisin muoto. Viharikokset¹¹ ovat ekstremistisiä rikoksia silloin, kun teon motiivina on tekijän ekstremistinen aatemaailma. Käsitteiden välinen erottelu voi kuitenkin olla joskus haastavaa. Terrorismiin liittyvien rikosten osalta rikosentekijän terroristinen tarkoitus määräytyy Suomessa rikoslain 34 a luvun 6§ määritelmien mukaan.

Terrorismi on tavoitteellista, aatemaailmaan perustuvaa toimintaa, jolla tyypillisesti pyritään väkivaltaa käyttämällä, sillä uhkaamalla tai väkivallan käyttöä tukevalla toiminnalla synnyttämään yhteiskunnallista levottomuutta ja pelkoa, sekä vaikuttamaan päätöksentekoon. Terrori-iskut voivat aiheuttaa ihmishenkien menetyksiä ja vakavia aineellisia vahinkoja. Lisäksi niillä voi olla poliittisia ja taloudellisia vaikutuksia. Terrorismiin liittyy myös terrorismin tukitoiminta, kuten propagandan levittäminen, terroristiseen toimintaan osallistuvien yksilöiden ja ryhmittymien rahallinen tukeminen ja uusien jäsenten värvääminen terroristijärjestöihin.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset on määritelty Suomessa rikoslaissa (rikoslaki 34a). Suomen terrorismintorjuntaa ohjaa Kansallinen terrorismintorjunnan strategia¹².

Aatemaailmalla tarkoitetaan tässä toimenpideohjelmassa ajatusrakennelmia, joiden lähtökohtina voivat olla esimerkiksi tulkinnat ihmisryhmistä, maailmasta, uskonnosta, ihmisten ja valtioiden välisistä suhteista, ihmisarvosta ja pyhydestä. Nämä vaikuttavat muun muassa yksilön identiteettiin ja moraalikäsitteisiin.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunnan kohdealue. Väkivaltaisen ekstremismin yleisyyteen voivat vaikuttaa päätökset ja toimenpiteet, joita tehdään yhteiskuntapolitiikan eri alueilla. Esimerkiksi onnistunut koulutuspolitiikka, sosiaali- ja terveyspolitiikka ja työllisyyspolitiikka voivat osaltaan ennaltaehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia. Vastaavasti epäonnistuessaan ne voivat luoda niille kasvualustaa. Hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy ovat yhteiskunnan kannalta tärkeää toimintaa, mutta ne eivät yksin ennaltaehkäise väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia. On myös syytä huomioida, että vaikka toimenpideohjelma keskittyy yhteiskunnan eri toimijoiden ohjaamiseen ennaltaehkäisyä ja torjuntaa osalta, tämä ei poissulje yksittäisten kansalaisten ja perheiden toiminnan merkitystä ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.

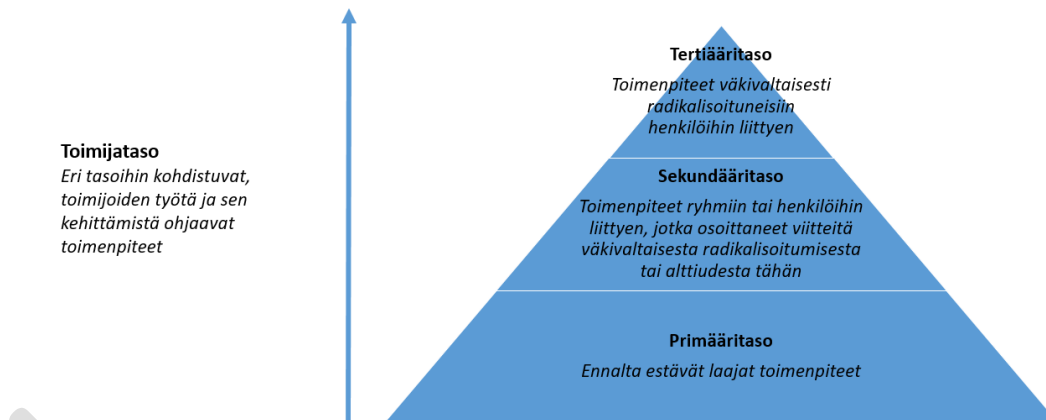
---

¹¹ Viharikosten määrittelystä, katso [sisäministeriön verkkosivut viharikoksista ja poliisin sivut viharikoksista](#)

¹² [Kansallinen terrorismintorjunnan strategia 2022–2025](#)

Tässä toimenpideohjelmassa on mukana toimenpiteitä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyen¹³. Ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään ennalta ehkäisemään väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin syntymistä. Torjunnan toimenpiteet liittyvät puolestaan tilanteisiin, joissa ennaltaehkäisy ei ole enää riittävää. Näitä ovat esimerkiksi tilanteet, joissa pyritään torjumaan väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvää uhkaa, tai joissa työskennellään jo väkivaltaisesti radikalisoituneiden henkilöiden kanssa. Toimenpiteet liittyvät primääritasoon, sekundääritasoon ja tertiääritasoon¹⁴ ja ne kohdistuvat yksilöihin, ryhmiin ja yhteiskuntaan myös laajemmin.

Lisäksi toimenpideohjelma ohjaa toimenpiteitä toimijatasolla primääritasolla, sekundääritasolla ja tertiääritasolla. Esimerkiksi primääritasolla toimijatason työ voi olla ennaltaehkäisevien palveluiden kehittämistä, sekundääritasolla toimintaprosessien luomista huolta herättävien havaintojen käsittelyn suhteen ja tertiääritasolla viranomaisten keskinäisen tiedonvaihdon ja yhteistyön kehittämistä jo väkivaltaisesti radikalisoituneisiin henkilöihin liittyen.

Kuva 1: Toimenpideohjelman toimintatasot

1.5 Toimenpideohjelman tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman luvussa 10 "Turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio" on määritelty tilannekuva ja tavoitteet seuraavasti:

Tilannekuva

¹³ Englanninkielisessä kirjallisuudessa käytössä on sekä *Preventing violent extremism* –käsite (PVE), että *Countering violent extremism* –käsite (CVE).

¹⁴ Primääritasoa, sekundääritasoa ja tertiääritasoa on ilman toimijatason kuvausta kuvattu aiemmin useissa eri julkaisuissa, kuten [Challgren ym. 2016. Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model](#).

Suomi on turvallinen ja vakaa oikeusvaltio. Yhteiskuntamme ja kansalaistemme kohtaamat haasteet ovat kuitenkin yhä monisyisempiä. Ilmiöt koskettavat useita yhteiskunnan sektoreita, ja niiden tunnistamisessa ja niihin tarttumisessa vaaditaan yhä enemmän yhteistyötä ja uudenlaisia toimintatapoja. Muutokset toimintaympäristössä edellyttävät myös sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon toimijoiden toimivaltuuksien ja resurssien lisäämistä. Oikeusvaltion ytimessä on kansalaisten luottamus oikeudenmukaisesti toimivaan yhteiskuntaan ja oikeusjärjestelmään.

Pidemmän aikavälin tavoitteet vuodelle 2031

Suomi on luottamuksen yhteiskunta, jossa toteutuvat turvallisuus ja oikeudenmukaisuus. Oikeusvaltio on yhteiskunnan selkäranka. Viranomaiset luovat edellytyksiä hyvälle arjelle, ja oikeudenhoidon ketju toimii tehokkaasti. Suomi edistää kaikessa toiminnassaan demokratian, kansalaisyhteiskunnan, perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion periaatteita.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan toimenpideohjelman tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismiä Suomessa. Onnistunut ennaltaehkäisy ja torjunta edistävät osaltaan hallitusohjelman tavoitteita.

1.6 Suomen strategia väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa

Suomen toiminta väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa perustuu seuraaviin strategisiin linjauksiin, jotka ohjaavat toiminnan tavoitteita ja toimenpiteitä.

1. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta pohjautuvat perus- ja ihmisoikeuksien, demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteiden kunnioittamiselle. Ennaltaehkäisy ja torjunta myös edistävät näiden toteutumisesta yhteiskunnassa.
2. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan kohteena ovat kaikki väkivaltaisen ekstremismin muodot.
3. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta perustuu tutkittuun tietoon, tiedon jakamiseen ja tiedolla johtamiseen. Tutkitun tiedon osalta tarvitaan myös Suomen tilanteeseen liittyvää tietoa.
4. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyä ja torjuntaa tehdään paikallisesti, alueellisesti ja valta-

- kunnallisesti. Työ perustuu yhteistyöhön eri toimijoiden välillä ja moniammatilliseen yhteistyöhön. Toimijat jakavat keskenään tietoa lainsäädännön mahdollistamissa puitteissa ja tiedonvaihdon esteitä pyritään purkamaan. Työn suunnittelussa ja toteutuksessa tunnetaan tarve saada mukaan toimijoita laajasti yhteiskunnan eri sektoreilta ja ympäri Suomea, sekä kansainvälisen yhteistyön merkitys.
5. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa tunnistetaan erilaisista taustoista tulevien ja erilaista osaamista omaavien henkilöiden asiantuntemus.
  6. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa tunnistetaan väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien aatemaailmojen viholliskuvista muodostuvia uhkia eri yksilöille, ihmisryhmille, yhteisöille ja yhteiskunnalle laajemmin, sekä muille mahdollisille tahoille.
  7. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa tunnistetaan, että väkivaltainen radikalisoituminen on yksilöllinen prosessi, johon vaikuttavat monet tekijät. Tämän vuoksi myös työskentelyn keinot ovat erilaisia eri tilanteissa ja eri yksilöiden kohdalla.
  8. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa huomioidaan sukupuolinäkökulma läpileikkaavasti.

1.7 Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan koordinointi

Sisäministeriö koordinoi kansallista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyä ja torjuntaa.

Kansallista yhteistyötä tehdään kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan yhteistyöryhmän toimesta. Kansallisen yhteistyöryhmän toiminnan tavoitteena on jakaa eri toimijoiden kesken ajankohdasta tietoa, muodostaa yhteistä näkemystä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa, sekä jakaa ennaltaehkäisyn ja torjunnan hyviä käytänteitä. Lisäksi sisäministeriö muodostaa kansallisesta yhteistyöryhmästä pienryhmiä, joiden tavoitteena on tehdä konkreettisempaa yhteistyötä yksittäisiin teemoihin liittyen. Sisäministeriö vastaa kansallisen yhteistyöryhmän puheenjohtajuudesta ja pienryhmien koordinoinnista. Kansalliseen yhteistyöryhmään kutsuttavia tahoja sekä pienryhmiä ja niiden lukumäärää voidaan päivittää tarvittaessa.

Kansallisen yhteistyön lisäksi sisäministeriö ja muut toiminnassa mukana olevat tahot osallistuvat aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjuntaan liittyen. Sisäministeriö jakaa

kansallisille yhteistyökumppaneille myös kutsuja kansainvälisiin koulutuksiin, ja pyrkii edesauttamaan parhaiden kansainvälisten käytänteiden jalkauttamista Suomeen.

1.8 Vastuutahot toimenpideohjelman edistämässä

Toimenpideohjelman toimenpiteet on jaoteltu kansalliseen tasoon, alueelliseen ja paikalliseen tasoon ja yksilötason työskentelyyn. Toimenpiteissä on määritelty *päävastuutaho* ja tarpeen mukaan *muu vastuutaho*, sekä toimenpiteeseen liittyviä *tärkeitä toimijoita*.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta liittyvät Suomessa useiden eri toimijoiden toimialaan, mikä tuo mahdollisuuksia laajaan ja vaikuttavaan toimintaan. Samaan aikaan toimijoiden suuri määrä tuo osassa toimenpiteistä haasteita vastuutahojen tarkkaan määrittelyyn. Tämä koskee etenkin toimenpiteitä, joiden tavoitteet liittyvät useamman toimijan työhön.

Vastuutahojen määrittelyssä on myös tunnistettu kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallinto, sekä esimerkiksi järjestötahojen toiminnan riippuvuus muun muassa käytössä olevasta rahoituksesta. Tämän seurauksena näitä ja vastaavia tahoja *ei ole määritelty toimenpiteiden vastuutahoiksi*. Kuitenkin myös näiden toimijoiden osallistuminen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan on erittäin tärkeää, ja korostuu etenkin paikallisen tason ja yksilötason toiminnassa. Tämän vuoksi näitä tahoja on määritelty useissa toimenpiteissä *tärkeiksi toimijoiksi*. Useassa toimenpiteessä viitataan kolmanteen sektoriin, jolla tarkoitetaan esimerkiksi järjestöjä, uskonnollisia yhteisöjä, urheiluseuroja, säätiöitä ja erilaisia muita yhteisöjä.

Lähtökohtana on, että eri toimijat osaavat tunnistaa toimenpiteistä omaan toimintaansa ja toimialaansa kuuluvat toimenpiteet, ja arvioida keinojaan ja mahdollisuuksiaan toimenpiteiden edistämiseen. Toimijat voivat myös aina edistää toimenpiteitä, vaikka niitä ei olisi erikseen määritelty vastuutahoissa. Toimenpideohjelman edistymisen kannalta keskeistä kuitenkin on, että eri toimijat ovat tietoisia toimenpiteistä, jotta omaan toimialaan liittyvät toimenpiteet osataan tunnistaa. Erityisesti toimenpiteissä, joissa suunniteltu toiminta keskittyy paikalliselle tasolle tai yksilötyöhön, korostuu eri ministeriöiden ja virastojen viestintä toimenpiteistä. Viestinnän lisäksi ministeriöiden ja virastojen rooliin toimenpiteissä liittyvä mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen määräytyy näiden tahojen vastuiden ja toimialaan kuuluvien tehtävien mukaan, ja voi sisältää esimerkiksi omalle hallinnonalalle tehtävää informaatio-ohjausta.

Sisäministeriöllä on valtakunnallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan koordinointiin liittyvän roolinsa vuoksi keskeinen tehtävä varmistaa toimenpideohjelmaan liittyvä tiedon välittäminen. Sisäministeriö onkin vastuussa yleisestä toimenpideohjelmaan liittyvästä säännöllisestä viestinnästä.

Toimenpiteitä edistävät tahot laativat itse toimenpiteisiin liittyvät tarkemmat täytäntöönpanosuunnitelmat ja tarkastelevat tarpeen mukaan yhteistyön tarvetta muiden kanssa. Sisäministeriö voi tarvittaessa tukea täytäntöönpanosuunnitelmien laatimisessa ja eri toimijoiden välisen yhteistyön muodostamisessa.

1.9 Toimenpideohjelman arviointi

Sisäministeriö vastaa osana valtakunnallista koordinoitua toimenpideohjelman edistymisen arvioinnin suunnittelusta ja sen toteutuksen järjestämisestä. Toimenpideohjelman toimenpiteiden edistymistä arvioidaan vuosittain prosessiarviointina ja arvioinnissa hyödynnetään todennettuun tietoon perustuvan arvioinnin lähtökohtia. Arvioinnissa käytetään kyselylomaketta, jotta arviointi on yhteismitallista sekä toimijoiden välillä, että ajallisesti.

Vuosittaisen arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten toimenpideohjelman täytäntöönpano edistyy, millaisia tuloksia toimenpideohjelmassa on saavutettu ja onko toimenpiteitä, jotka eivät ole vielä edenneet. Jälkimmäisten osalta arvioidaan myös sitä, mistä puutteet edistymisessä johtuvat, ja kuinka niiden edistymistä voitaisiin edesauttaa. Vuosittaisen arvioinnin havaintojen perusteella sisäministeriö suunnittelee yhdessä kansallisten yhteiskumppaneiden kanssa tarkentavia toimenpiteitä, mikäli näille nousee tarve. Tämä mahdollistaa käytännön kokemusten hyödyntämisen koko toimenpideohjelman voimassaolon ajan. Lisäksi tarkentavia toimenpiteitä arvioitaessa huomioidaan aina myös tuorein suojelupoliisin kansallinen terrorismin uhka-arvio sekä muu olennainen väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä tilannetieto, jotta mahdolliset tarkentavat toimenpiteet suhteutuvat myös ajankohtaiseen tilanteeseen. Sisäministeriö vastaa viestinnästä arviointiin ja tarkentaviin toimenpiteisiin liittyen.

Toimenpiteiden edistymisen arvioinnin lisäksi sisäministeriö pilotoi toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia yksittäisiin toimenpiteisiin liittyen yhteistyössä toimeenpanossa mukana olevien tahojen kanssa.

2 Toimenpiteet

2.1 Kansallisen tason toiminta

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyä ja torjuntaa tehdään kansallisella tasolla erityisesti ministeriöiden ja valtakunnallisesti toimivien virastojen toimesta. Näiden lisäksi myös muun muassa tutkijat ja järjestöt voivat osaltaan edistää kansallisen tason toimenpiteitä. Kansallisen tason toimenpiteissä korostuu sisäministeriön aktiivinen rooli kansallisen tason koordinoinnissa ja eri toimijoiden yhteen tuomisessa.

- Lisätään tutkittua tietoa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja väkivaltaisesta ekstremismistä Suomessa.** Tavoitteena on lisätä tietoa siitä, miten väkivaltainen radikalisoituminen ja väkivaltainen ekstremismi ilmenevät Suomessa. Kansainvälisesti väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvää tutkimusta on tehty paljon. Tätä tutkimusta voidaan hyödyntää, mutta tärkeä on saada lisäksi tarkemmin Suomen kontekstiin liittyvää tutkimustietoa, sisältäen myös mahdollisten alueellisten erojen tai segregaaation vaikutusten huomioimisen. Erityisesti tutkijoilla olisi tärkeä rooli toimenpiteeseen liittyvän tutkimuksen toteuttamisessa, minkä lisäksi erilaisia selvityksiä voidaan tehdä myös esimerkiksi kolmannen sektorin toimesta. Tarkastelussa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää myös erilaisia viranomaisaineistoja.
Päävastuutaho: sisäministeriö
Muu vastuutaho:
Tärkeitä toimijoita: tutkijat, kolmas sektori, THL
- Edistetään väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyä tukevaa viestintää.** Tavoitteena on edistää ennaltaehkäisyä tukevaa, suunnitelmallista ja ajantasaista viestintää kansallisella ja paikallisella tasolla, huomioiden väkivaltaisten ekstremististen toimijoiden narratiivit ja propaganda, väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät mis- ja disinformaatio, sekä näissä tapahtuvat muutokset.¹⁵ Sisäministeriö koordinoi tavoitteen edistämiseksi yhteistyöryhmän ilmiöön liittyvää viestintää tekevästä tahoista asiaan liittyvien teemojen käsittelemiseksi ja hyvien käytänteiden jakamiseksi.
Päävastuutaho: sisäministeriö
Muu vastuutaho:
Tärkeitä toimijoita:
- Koostetaan säännöllisesti kansallinen, yhteismitalliseen tietoon perustuva väkivaltaisen ekstremismin tilannekuva.** Tavoitteena on saada viranomaisten käyttöön päivittyvä tilannekuva, jonka avulla voidaan tarkastella myös mahdollisia alueellisia eroavaisuuksia ja niissä tapahtuvia muutoksia. Tilannekuvassa hyödyn-

---

¹⁵ [Kansallisessa terrorismitorjunnan strategiassa 2022-2025](#) on puolestaan toimenpide liittyen viranomaisviestintään terrori-iskun jälkeen.

netään rikostilastoinnista ja eri toimijoilta saatuja tietoja, sekä sisäministeriön turvallisuusviranomaisten käyttöön suunnattua Sentimentti-tietotyökalua. Sisäministeriö vastaa toimenpiteen edistämisestä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.

Päävastuutaho: sisäministeriö

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

4. **Lisätään tietoa väkivaltaisen ekstremismin ja muun rikollisuuden yhteydestä Suomessa.** Tavoitteena on lisätä tietoa siitä, missä määrin väkivaltaisella ekstremistisellä toiminnalla ja muulla rikollisuudella on liittymäpintoja Suomessa. Jokainen päävastuutaho vastaa toimenpiteen edistämisestä omalla toimialallaan. Sisäministeriö koordinoi vastuutahoista yhteistyöryhmän keskinäisen tiedon jakamiseksi, ja hyödyntää saatuja tietoja vastuutahojen kanssa sovitusti väkivaltaisen ekstremismin tilannekuvassa. Muut toimijat, kuten tutkijat, voivat myös osaltaan edistää toimenpidettä.

Päävastuutaho: Poliisihallitus, suojelupoliisi, keskusrikospoliisi, Rikosseuraamuslaitos

Muu vastuutaho: sisäministeriö

Tärkeitä toimijoita: Poliisilaitokset, paikalliset yhteistyöverkostot, tutkijat, kansallinen yhteistyöryhmä

5. **Seurataan kansainvälistä tilannetta ja tapahtumia, arvioidaan näiden heijastevaikutuksia Suomeen ja jaetaan tietoa toimijoiden kesken.** Tavoitteena on varmistaa, että kansainvälisen tilanteen ja tapahtumien mahdollisiin seurannaisvaikutuksiin osataan varautua Suomessa ennakoivasti, ja että näihin liittyvä tarpeellinen tieto on eri toimijoiden käytössä. Kansainvälinen tilanne ja tapahtumat voivat liittyä esimerkiksi konflikteihin, ilmastonmuutoksen seurauksiin, muutoksiin väkivaltaisten ekstremististen toimijoiden aatemaailmojen viholliskuvissa, tai dis- tai misinformaatioon. Kansainväliset alueelliset tai maiden sisäiset konfliktit voivat puolestaan johtaa esimerkiksi vierastaistelijailmiöön. Jokainen vastuutaho vastaa toimenpiteen edistämisestä omalla toimialallaan. Sisäministeriö koordinoi vastuutahoista muodostuvan yhteistyöryhmän keskinäisen tiedon jakamiseksi ja hyödyntää saatuja tietoja vastuutahojen kanssa sovitusti väkivaltaisen ekstremismin tilannekuvassa.

Päävastuutaho: ulkoministeriö, suojelupoliisi, Maahanmuuttovirasto, keskusrikospoliisi, sisäministeriö

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: tutkijat

6. **Lisätään vaikuttavassa asemassa olevien tahojen tietoa julkisen keskustelun vaikutuksista väkivaltaiseen radikalisoitumiseen.** Tavoitteena on yhteisen keskustelun ja tiedon välittämisen keinoin lisätä vaikuttavassa asemassa olevien henkilöiden tietoa siitä, millaisia vaikutuksia julkisella keskustelulla voi olla väkivaltaiseen radikalisoitumiseen. Väkivaltaiset ekstremistiset toimijat voivat esimerkiksi hyödyntää julkista keskustelua osana omaan aatemaailmaan liittyvää narratiivien rakentamista, minkä vuoksi julkisen keskustelun potentiaalisten vaikutusten tunnistaminen on tärkeää. Vaikuttavassa asemassa olevia henkilöitä voivat olla esimer-

kiksi median edustajat, poliitikot, uskonnolliset johtajat ja sosiaalisen median vaikuttajat. Sisäministeriö vastaa toimenpiteen edistämisestä, mutta myös esimerkiksi kolmas sektori voi edistää osaltaan toimenpidettä.

Päävastuutaho: sisäministeriö

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kolmas sektori

7. **Yhdenmukaistetaan poliisilaitosten käytänteitä.** Tavoitteena on kehittää poliisin toimintaa siten, että väkivaltaisen ekstremismin tunnistamista tukevat käytänteet ja rikosten kirjaamiseen liittyvät toimintatavat olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia valtakunnallisesti. Toimenpiteen edistäminen on tärkeä yhteensovittaa osaksi muuta poliisin toimintaan liittyvää kehittämistä.

Päävastuutaho: Poliisihallitus, sisäministeriö

Muu vastuutaho: poliisilaitokset, keskusrikospoliisi

Tärkeitä toimijoita:

8. **Vahvistetaan oikeuspsykiatrian roolia.** Tavoitteena on vahvistaa oikeuspsykiatrian alan sisällä väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvää osaamista, ja samaan aikaan lisätä oikeuspsykiatrisen erityisosaamisen hyödyntämistä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Toimenpidettä voidaan edistää erityisesti koulutuksen, yhteistyön ja toimintaprosessien kehittämisen kautta. Sisäministeriö edistää toimenpidettä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan ja muut vastuutahot omaan toimialaansa liittyen.

Päävastuutaho: sisäministeriö, THL, Niuvanniemen sairaalan valtakunnallinen poliklinikka

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

9. **Lisätään Niuvanniemen sairaalan konsultointia tilanteissa, joissa on kohdenetun väkivallan uhkaa ja psykiatrisen arvion tarve.** Tavoitteena on varmistaa, että yksilön mielenterveyden oireet tulevat huomioituksi riittävällä tasolla, ja että eri toimijat ovat tietoisia ja pystyvät mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään Niuvanniemen sairaalan valtakunnallisen poliklinikan tarjoamaa viranomaisyhteistyötä konsultoinnissa, väkivallan riskiarvioinnissa tai hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa.

Päävastuutaho: THL, Niuvanniemen sairaala

Muu vastuutaho: sisäministeriö

Tärkeitä toimijoita: paikalliset yhteistyöverkostot, kansallinen yhteistyöryhmä

10. **Kehitetään yhteistyötä kehittyvän teknologian vaikutusten tunnistamisessa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyen.** Tavoitteena on lisätä yksityisen teknologia-alan ja kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa mukana olevien toimijoiden yhteistä tietotaitoa siitä, millaisia vaikutuksia kehittyvällä teknologialla, kuten tekoälyllä, voi olla väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremistiseen toimintaan. Lisäksi yhteistyön avulla voidaan tarkastella keinoja hyödyntää kehittyvää teknologiaa näiden ilmiöiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Sisäministeriö edistää toimenpidettä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan ja kutsuu eri toimijoita mukaan yhteistyöhön.

Päävastuutaho: sisäministeriö

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kansallinen yhteistyöryhmä, yksityinen teknologia-ala

11. **Luodaan uusia yhteistyökumppanuuksia.** Tavoitteena on lisätä yhteiskunnan eri toimijoiden osallistumista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Toimenpiteen edistämiseksi tarkastellaan keinoja rakentaa uusia yhteistyökumppanuuksia julkisen sektorin, yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Sisäministeriö ja kansallinen yhteistyöryhmä tarkastelevat yhdessä toimenpiteen edistämistä kansallisella tasolla. Paikallisella ja alueellisella tasolla erityisesti paikallisilla yhteistyöverkostoilla on tärkeä rooli uusiin yhteistyökumppanuuksiin liittyvien tarpeiden ja mahdollisuuksien tunnistamisessa, oman alueen erityispiirteet tunnistuen.

Päävastuutaho: sisäministeriö, kansallinen yhteistyöryhmä, paikalliset yhteistyöverkostot

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

12. **Kartoitetaan hyväksi todettuja kansainvälisiä käytänteitä kansallisen tason toiminnan kehittämiseksi.** Tavoitteena on tarkastella kansainvälisiä, erityisesti muiden Pohjoismaiden, toimintamalleja kansallisen koordinaation ja eri toimijoiden välisen yhteistyön järjestämisessä, ja kehittää kansallisen yhteistyön malleja ja sisäministeriön kansallista koordinaatiota tämän perusteella.

Päävastuutaho: sisäministeriö

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

13. **Lisätään kansallisen tason koordinaatiota kolmannen sektorin rahoitukseen liittyen.** Tavoitteena on lisätä kolmannen sektorin väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan saamaan rahoitukseen liittyvää koordinaatiota pitkäjänteisen ja valtakunnallisella tasolla mahdollisimman suunnitelmallisen rahoituksen edistämiseksi. Sisäministeriö vastaa toimenpiteen edistämisestä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan ja kutsuu tarpeellisia tahoja mukaan asiaan liittyvään keskusteluun, kuullen myös kolmannen sektorin toimijoiden näkemyksiä.

Päävastuutaho: sisäministeriö

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

14. **Hyödynnetään nuorten osaamista väkivaltaisen radikalisoitumisena ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä.** Tavoitteena on osallistaa nuoria väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn suunnitteluun ja toteutukseen mahdollistamalla nuorten tietojen ja osaamisen esille tuominen. Nuorilla on osaamista esimerkiksi sosiaaliseen mediaan ja digitaalisten pelien maailmaan liittyen, mitä on tärkeä hyödyntää ennaltaehkäisytoimia suunnitellussa. Nuorten osaamisen hyödyntämistä on tärkeä tehdä niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla, ja tukea eri taustasta tulevien nuorten osallistumista toimintaan.

Päävastuutaho: sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö

Muu vastuutaho: kansallinen yhteistyöryhmä, paikalliset yhteistyöverkostot

Tärkeitä toimijoita: kolmas sektori

15. **Koulutetaan Puolustusvoimien henkilökuntaa väkivaltaisen ekstremismin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistamiseen liittyen.** Tavoitteena on, että Puolustusvoimien keskeinen henkilökunta on tietoinen väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä ilmiöistä ja osaa tunnistaa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyviä viitteitä osana perustyötään, sekä saa näihin tarpeen mukaan myös syventävää koulutusta. Sisäministeriö voi osaltaan tukea toimenpiteen edistämässä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.
Päävastuutaho: Puolustusvoimat
Muu vastuutaho: sisäministeriö
Tärkeitä toimijoita:
16. **Varmistetaan, että Puolustusvoimissa on tiedossa toimintatavat ja prosessit, kuinka toimia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien havaintojen osalta.** Tavoitteena on, että Puolustusvoimien henkilökunta tietää miten toimia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen tai väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien havaintojen osalta, ja mistä saada tarpeen mukaan lisätietoja tai ohjeita. Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen tai väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä havaintoja voi nousta esille esimerkiksi varausmiespalvelusten tai kertausharjoitusten aikana.
Päävastuutaho: Puolustusvoimat
Muu vastuutaho:
Tärkeitä toimijoita:
17. **Puolustusvoimat tapaa säännöllisesti keskeisimpiä yhteistyökumppaneitaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyen.** Tavoitteena on yhteistyön avulla varmistaa keskeisten toimijoiden välillä yhteinen tilannekuva, tiedonkulku ja yhteistyö.
Päävastuutaho: Puolustusvoimat
Muu vastuutaho:
Tärkeitä toimijoita:
18. **Ylläpidetään ja kehitetään Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan osaamista.** Tavoitteena on, että Rikosseuraamuslaitoksen eri työtehtävissä toimivat saavat oman työkuvansa toteuttamista tukevaa koulutusta, ja pystyvät näin paremmin ennaltaehkäisemään ja torjumaan väkivaltaista radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia osana omaa perustyötään. Sisäministeriö voi osaltaan tukea toimenpiteen edistämistä osana valtakunnallista ennaltaehkäisyn ja torjunnan koordinointiin liittyvää rooliaan.
Päävastuutaho: Rikosseuraamuslaitos
Muu vastuutaho: sisäministeriö
Tärkeitä toimijoita:
19. **Varmistetaan, että Rikosseuraamuslaitoksessa on käytössä selkeät toimintaohjeet ja prosessit väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien havaintojen käsittelemiseksi.** Tavoitteena on varmistaa, että Rikosseuraamuslaitoksen koko henkilökunta tietää, miten toimia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen tai väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien havaintojen osalta, ja saa tarvittavaa tukea havaintoihin liittyvän jatkotyöskentelyn osalta.
Päävastuutaho: Rikosseuraamuslaitos
Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

20. **Kehitetään Rikosseuraamuslaitoksen tiedonvaihtoa.** Tavoitteena on sujuvoittaa tiedonvaihtoa väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien riskien madaltamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen sisäisesti ja muiden viranomaisten kanssa. Kehittäminen sovitaan yhteen hallitusohjelman kirjausten kanssa.

Päävastuutaho: oikeusministeriö, Rikosseuraamuslaitos

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

21. **Tarkastellaan väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien riskien arviointia osana Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiin liittyviä käytänteitä, ja huomioidaan näissä mahdollisesti olevat kehittämistarpeet.** Tavoitteena on, että väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä riskejä tunnistetaan systemaattisesti eri arvioinnin vaiheissa, kuten seuraamusselvityksiä tehdessä ja rangaistusajan suunnitelmaa ja yhdistelmä-rangaistukseen tuomittujen yksilöllistä riskiarviointia laadittaessa. Arvioinnin avulla vangeille ja rikosseuraamusasiakkaille on mahdollista suunnitella paremmin heidän tarpeitaan vastaavia yksilöllisiä toimia riskitekijöihin ja suojaaviin tekijöihin liittyen.

Päävastuutaho: Rikosseuraamuslaitos

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

22. **Määritellään Rikosseuraamuslaitoksen arvoihin ja strategiaan tavoitteisiin perustuvat kriteerit sille, minkälaisen kumppanien kanssa yhteistyötä tehdään.** Tavoitteena on varmistaa, että erityisesti alttiissa asemassa oleviin vankeihin ei päästä kohdistamaan radikalisoimista väkivaltaiseen ekstremistiseen aate-maailmaan potentiaalisten yhteistyötahojen toimesta.

Päävastuutaho: Rikosseuraamuslaitos

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

23. **Tehdään yhteistyötä väkivaltaisesti radikalisoituneisiin, vapautuviin vankeihin liittyen.** Tavoitteena on varmistaa, että vapautuvien vankien väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä riskejä kyetään vapautumisen jälkeen madaltamaan ja suojaavia tekijöitä vahvistamaan. Yhteistyökumppanuuksissa korostuvat erityisesti kunnat, hyvinvointialueet, poliisilaitokset ja kolmannen sektorin toimijat.

Päävastuutaho: Rikosseuraamuslaitos

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, poliisilaitokset, kolmas sektori

24. **Ylläpidetään ja kehitetään vastaanottokeskusten henkilökunnan osaamista väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyen.** Tavoitteena on, että vastaanottokeskusten työntekijät saavat koulutusta väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja väkivaltaisesta ekstremismistä, sekä koulutusta ja tietoa ajankohtaisista väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä ilmiöistä. Koulutuksissa

voidaan hyödyntää jo olemassa olevia materiaaleja¹⁶. Sisäministeriö voi osaltaan tukea toimenpiteen edistämiseksi osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.

Päävastuutaho: Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset

Muu vastuutaho: sisäministeriö

Tärkeitä toimijoita:

25. **Ilmoitetaan väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin viittaavista havainnoista vastaanottokeskuksissa.** Tavoitteena on, että vastaanottokeskusten henkilökunta ilmoittaa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin viittaavista havainnoista sovittujen menettelyjen ja tiedonluovuttamiseen liittyvän lainsäädännön mukaisesti.

Päävastuutaho: Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

26. **Kohdennetaan tukitoimia vastaanottokeskusten asiakkaisiin, joista on tehty väkivaltaiseen radikalisoitumiseen viittaavia havaintoja, tai joihin liittyy siihen liittyvää huolta.** Tavoitteena on, että vastaanottokeskuksissa kohdennetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tukitoimia henkilöihin, joista on herännyt huoli mahdollisten väkivaltaiseen radikalisoitumiseen viittaavien havaintojen perusteella. Tukitoimia ja niiden riittävyttä tulee tarkastella siirtymävaiheissa, esimerkiksi asiakkaan täysi-ikäistymisen yhteydessä tai asiakkaan siirtyessä vastaanottokeskusten välillä.

Päävastuutaho: Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

27. **Kehitetään vastaanottokeskusten, viranomaisten ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä.** Tavoitteena on, että vastaanottokeskusten henkilökunta tekee aktiivista yhteistyötä oman alueen paikallisten toimijoiden ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyön keskiössä on moniammatillinen yhteistyö, jota tehdään tiedonluovuttamiseen liittyvän lainsäädännön puitteissa. Yhteistyö voi liittyä esimerkiksi konsultointiin, tilannekuvan jakamiseen ja asiakkaan palvelupolkujen suunnittelemiseen.

Päävastuutaho: Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita:

---

¹⁶ Esimerkiksi [Huolena radikalisoituminen? Opas nuorten kanssa työskenteleville](#) (Benjamin & Vallinkoski 2021), Helsingin yliopisto HY+ verkkokoulutus: [Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisy opetustoimessa](#), THL: [Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy-verkkokurssi](#), Pelastakaa Lapset ry: [Väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen kohtaaminen nuorisotyössä](#).

2.2 Alueellisen ja paikallisen tason toiminta

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyä ja torjuntaa tehdään alueellisella ja paikallisella tasolla useiden eri tahojen toimesta. Tärkeitä toimijoita ovat erityisesti aluehallintovirastot, kunnat, hyvinvointialueet, paikallispoliisi, kolmas sektori ja kotoutumisen ohjauksen ja neuvontaan liittyen ELY-keskukset.

Toimiva alueellinen ja paikallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy ja torjunta rakentuvat ilmiöihin liittyvän tunnistamisen, yhteisesti tiedossa olevien toimintaprosessien ja eri toimijoiden välisen yhteistyön ympärille. Paikallisella tasolla voidaan esimerkiksi käydä eri toimijoiden, kuten viranomaisten ja kolmannen sektorin, kesken keskustelua ja löytää yhteisiä tavoitteita ja keinoja toiminnalle.

Toiminnassa on tärkeä tunnistaa ja huomioida alueelliset ja paikalliset erityispiirteet ja hyödyntää jo olemassa olevia, hyviä toimintamalleja. Jo edellisissä toimenpideohjelmassa linjattua kouluttamista ja tiedonjakamista on tärkeä jatkaa, jotta voidaan varmistaa uusien työntekijöiden osaaminen ja jo aiemmin koulutusta saaneiden ajantasaisen osaamisen ylläpitäminen. Paikallisen tason toimintaa voidaan tukea kansallisella ja alueellisella tasolla esimerkiksi toimintamallien kehittämisen, informaatio-ohjauksen ja neuvonnan avulla. Myös sisäministeriö tukee paikallisia ja alueellisia toimijoita osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.

28. Lisätään osaamista väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja väkivaltaisesta ekstremismistä. Tavoitteena on, että paikallisella tasolla toimivat ammattilaiset ovat tietoisia väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja väkivaltaisesta ekstremismistä ilmiöinä ja tietävät, kuinka huomioida näitä omassa työssään. Toimenpide käsittää uusien työntekijöiden osaamisen lisäämisen ja jo aiemmin koulutusta saaneiden ajantasaisen osaamisen ylläpitämisen. Toimenpidettä voidaan edistää esimerkiksi viestimällä omaa alaa käytössä olevasta koulutusmateriaalista ja tukimateriaalista¹⁷, sekä lisäämällä ilmiöihin liittyvää tietoa ammattilaisten käytössä oleville verkkosivuille. Sisäministeriö voi osaltaan tukea toimenpiteen edistämiseksi osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.

Päävastuutaho: ministeriöt, virastot (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen), kansallinen yhteistyöryhmä, paikalliset yhteistyöverkostot (viestintä toimenpiteestä)

Muu vastuutaho: sisäministeriö

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, aluehallintovirastot, kolmas sektori, Kuntaliitto

29. Lisätään ammattilaisten tietoa oman toimialan lainsäädännön mahdollistamasta ja velvoittavasta tiedonvaihdosta, ja jaetaan tietoa lainsäädännön puit-

---

¹⁷ Esimerkiksi [Huolena radikalisoituminen? Opas nuorten kanssa työskenteleville](#) (Benjamin & Vallinkoski 2021), Helsingin yliopisto HY+ verkkokoulutus: [Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisy opetustoimessa](#), THL: [Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy-verkkokurssi](#), Pelastakaa Lapset ry: [Väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen kohtaaminen nuorisotyössä](#).

teissa. Tavoitteena on, että ammattilaiset tuntevat oman alansa lainsäädännön tiedonvaihtoon liittyen, ja osaavat soveltaa sitä voidakseen jakaa asianmukaisille tahoille tietoa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen tai väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä, huolta herättävistä havainnoista lainsäädännön puitteissa. Ammattilaisten osaamista voidaan edistää esimerkiksi päivittämällä ammattilaisten käytössä oleville verkkosivuille tietoa omaan toimialaan liittyvästä lainsäädännöstä tiedonvaihdon suhteen, sekä tarkemman koulutuksen keinoin.

Päävastuutaho: ministeriöt, virastot (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, aluehallintovirastot, kolmas sektori, Kuntaliitto

30. **Luodaan alueellisista ja paikallisista viranomaistoimijoista valtakunnallinen yhteistyöverkosto.** Tavoitteena on valtakunnallisen verkoston avulla lisätä alueellisten ja paikallisten toimijoiden osaamista väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyen, sekä mahdollistaa alueiden välistä yhteistyötä ja hyvien käytänteiden jakamista. Sisäministeriö vastaa toimenpiteen edistämisestä ja kutsuu yhteistyöverkoston toimijoita ensisijaisesti poliisilaitoksista sekä riskienhallinnan ja turvallisuuden parissa työskentelevistä kuntien, hyvinvointialueiden ja aluehallintovirastojen viranomaistahoista. Osana verkoston toimintaa sisäministeriö esimerkiksi jakaa verkoston jäsenille ajantasaista tietoa väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä ilmiöistä.

Päävastuutaho: sisäministeriö

Muu vastuutaho: sosiaali- ja terveysministeriö

Tärkeitä toimijoita: poliisilaitokset, kunnat, hyvinvointialueet, aluehallintovirastot

31. **Jatketaan jo olemassa olevien paikallisten yhteistyöverkostojen työtä, perustetaan uusia paikallisia yhteistyöverkostoja, tai huomioidaan väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät ilmiöt jo olemassa olevissa paikallisissa yhteistyöverkostoissa.** Tavoitteena on edistää paikallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvän paikallisen tilannekuvan muodostamista. Paikallisten yhteistyöverkostojen toiminta on usein tarkoituksenmukaista suhteuttaa jo olemassa oleviin paikallisiin toimintamalleihin. Esimerkiksi, mikäli alueella on jo muuhun turvallisuuteen tai rikosten ennaltaehkäisyyn liittyvä yhteistyöverkosto, väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien ilmiöiden lisäämistä verkostossa käsiteltäviin teemoihin olisi tärkeää tarkastella. Keskeisiä toimijoita toimenpiteen edistämisessä ovat paikalliset ja alueelliset toimijat, minkä lisäksi sisäministeriö edistää toimenpidettä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.

Päävastuutaho: sisäministeriö, paikalliset yhteistyöverkostot

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, aluehallintovirastot, poliisilaitokset

32. **Kehitetään paikallisen tason toimintamalleja.** Tavoitteena on varmistaa, että paikallisen tason ammattilaiset tietävät miten toimia ja keneltä saada lisätietoja, mikäli heillä herää huoli väkivaltaiseen radikalisoitumiseen tai väkivaltaiseen ekstremismiin liittyen. Toimenpiteen edistämistä tukisi paikallisten toimijoiden, kuten kuntien, hyvinvointialueiden ja poliisilaitosten, tekemä yhteistyö prosessien luo-

miseksi ja paikallisen tai alueellisen yhteyshenkilön määrittelemiseksi. Myös sisäministeriö voi osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan tukea toimenpiteen edistämiseksi esimerkiksi hyviä toimintamalleja jakamalla.

Päävastuutaho: ministeriöt, virastot (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen), paikalliset yhteistyöverkostot

Muu vastuutaho: sisäministeriö

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, poliisilaitokset, aluehallintovirastot

33. **Huomioidaan poliisin toiminnassa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin torjunta.** Tavoitteena on, että poliisi huomioi väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin torjunnan toiminnassaan, kuten osana rikosten esitutkintaa, osana ennalta estävää toimintaa, kuten poliisin toimivallan ja roolin mukaisesti Ankkuri-toiminnassa¹⁸, sekä osana poliisin toimintaa digitaalisissa ympäristöissä. Lisäksi poliisin on tärkeä tunnistaa väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien aatemaailmojen viholliskuvista muodostuvia uhkia eri yksilöille, ihmisryhmille, yhteisöille ja muille tahoille, kuten organisaatioille. Viholliskuvista muodostuvat uhat voivat liittyä esimerkiksi uskontoon, poliittiseen toimintaan, etniseen taustaan, sukupuoleen tai sen ilmaisuun, tai seksuaaliseen identiteettiin.
- Päävastuutaho:* Poliisihallitus, poliisilaitokset, keskusrikospoliisi
- Muu vastuutaho:* sisäministeriö
- Tärkeitä toimijoita:*

34. **Tuetaan kriittisen ajattelun taitoja ja medialukutaitoa.** Tavoitteena on, että erikaisilla Suomessa asuvilla on taitoja arvioida saamaansa informaatiota, tunnistaa propagandamateriaalia, mis- ja disinformaatiota ja muuta vaikuttamista, sekä osamista toimia myös itse vastuullisesti mediaympäristöissä. Toimenpide voi liittyä esimerkiksi yleiseen medialukutaitoon, sosiaalisen median ilmiöihin, tai kehittyvän teknologian tuomien uusien ilmiöiden, kuten erilaisten kuva- ja ääniväärennysten, tunnistamiseen ilmiötasolla. Paikallisella tasolla esimerkiksi kuntatason toimijoilla¹⁹, kuten kouluilla, kirjastoilla ja nuorisotyöllä, sekä kolmannella sektorilla olisi tärkeä rooli toimenpiteen edistämiseksi. Kansallisella ja alueellisella tasolla toimenpidettä voidaan edistää esimerkiksi toimintamallien kehittämisen ja toimenpiteeseen liittyvän viestinnän keinoin. Myös medially on mahdollisuuksia vaikuttaa toimenpiteen teemoihin niin paikallisella, alueellisella kuin kansallisellakin tasolla.
- Päävastuutaho:* Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (toimenpiteen edistäminen), opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, työ- ja elinkeinoministeriö (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)
- Muu vastuutaho:*
- Tärkeitä toimijoita:* kunnat, aluehallintovirastot, ELY-keskukset, kolmas sektori, media-ala

---

¹⁸ Katso tarkemmin [Ankkuritoiminnan käsikirja](#)

¹⁹ Toimenpidettä edistetään jo osaltaan osana eri toimijoiden perustyötä, kuten perusopetuksessa osana [opetussuunnitelman perusteiden](#) mukaista toimintaa. Tämän lisäksi toimijoiden olisi tärkeää tunnistaa jo tehtävän työn potentiaaliset hyödyt myös väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn näkökulmasta, ja kehittää toimenpiteeseen liittyviä toimintamuotoja.

35. **Tuetaan lasten ja nuorten vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja ristiriitatilanteiden rakentavaa ratkaisemista.** Tavoitteena on, että lapset ja nuoret oppivat toimimaan rakentavasti erimielisyystilanteissa ja osaavat huomioida toisten, erilailla ajattelevien henkilöiden ja ihmisryhmien näkemyksiä ihmisoikeudet huomioiden²⁰. Paikallisella tasolla esimerkiksi kouluilla, kuntien nuorisotyöllä ja kolmannella sektorilla olisi osaltaan tärkeä rooli toimenpiteen edistämiseksi. Kansallisella ja alueellisella tasolla toimenpidettä voidaan edistää esimerkiksi toimintamallien kehittämisen ja toimenpiteeseen liittyvän viestinnän keinoin.
Päävastuutaho: opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, työ- ja elinkeinoministeriö (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)
Muu vastuutaho:
Tärkeitä toimijoita: Kunnat, hyvinvointialueet, kolmas sektori
36. **Lisätään ja kehitetään ammattilaisten läsnäoloa digitaalisissa ympäristöissä.** Tavoitteena on löytää ammattilaisille keinoja olla läsnä erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä, joissa erityisesti lapset ja nuoret viettävät aikaa, ja lisätä tätä kautta ammattilaisten mahdollisuuksia ja osaamista ennaltaehkäistä ja puuttua huolta herättävään, väkivaltaiseen radikalisoitumiseen viittaavaan tai sitä edesauttavaan toimintaan. Paikallisella tasolla muun muassa kuntien ja järjestöjen nuorisotyöllä ja poliisin ennalta estävällä toiminnalla olisi tärkeä rooli toimenpiteen käytännön edistämiseksi. Toimenpidettä voidaan edistää myös kolmannen sektorin ja yksityisen teknologia-alan toimesta. Toimenpiteen edistämiseksi voidaan hyödyntää myös jo aiemmin kehitettyä toimintaa²¹. Sisäministeriö edistää toimenpidettä osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.
Päävastuutaho: sisäministeriö, Poliisihallitus (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen), kansallinen yhteistyöryhmä (viestintä toimenpiteestä)
Muu vastuutaho:
Tärkeitä toimijoita: kunnat, aluehallintovirastot, Poliisiammattikorkeakoulu, poliisilaitokset, keskusrikospoliisi, kolmas sektori, yksityinen teknologia-ala
37. **Tunnistetaan mahdollinen väkivaltainen radikalisoiminen opetuksessa.** Tavoitteena on tunnistaa, mikäli lapsiin tai nuoriin kohdistetaan opetuksessa²² radika-

---

²⁰ Toimenpidettä edistetään jo osaltaan osana eri toimijoiden perustyötä, kuten perusopetuksessa osana [opetussuunnitelman perusteiden](#) mukaista toimintaa. Tämän lisäksi toimijoiden olisi tärkeä tunnistaa vuorovaikutustaitojen ja rakentavien ristiriitojen ratkaisemistaitojen merkitys myös väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

²¹ Esimerkiksi [poliisin pelitoiminnan kehittämishankkeessa](#) on tuotettu konsepti, jonka avulla peliyhteisöissä ja -alustoilla tapahtuvia rikoksia voidaan ennalta ehkäistä ja estää. [PELIPOLIISI-hankkeessa](#) puolestaan kehitetään uutta moniammatillista toimintaa digipelimaailmaan liittyen. Hankkeen kohderyhmänä ovat lapset, ja hankkeessa keskitytään myös väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. [Verken sivuilta](#) on puolestaan saatavissa materiaalia digitaaliseen nuorisotyöhön liittyen.

²² Toimenpiteessä tarkoitetaan opetuksella erityisesti osana oppivelvollisuutta annettavaa opetusta, kuten perusopetuksessa annettavaa opetusta, kotiopetusta tai opetusta,

lisoimista väkivaltaiseen ekstremistiseen aatemaailmaan. Toimenpide sisältää opetuksen eri muotoja, minkä seurauksena se myös liittyy eri toimijoiden toimintakenttään ja vastuisiin. Eri toimijat edistävät toimenpidettä toimivaltansa puitteissa. Viitteitä väkivaltaiseen ekstremistiseen aatemaailmaan radikalisoivasta opetuksesta voi nousta esille esimerkiksi lasten tai nuorten huolta herättävän käytöksen perusteella tai esimerkiksi liittyen viitteisiin opetussuunnitelman perusteiden vastaisesta opetuksessa koulussa. Ilmiöön liittyvä huoli voi nousta esille myös opetuksen ulkopuolisille toimijoille.²³ Toimenpiteen edistämistä tukisivatkin osaamisen lisääminen (toimenpide 28) ja paikalliset toimintamallit huolta herättävien tilanteiden käsittelystä (toimenpide 32). Paikallisella tasolla toimenpidettä voidaan edistää erityisesti osana käytännön nuorten ja lasten kanssa tehtävää työtä, sekä kuntien ja aluehallintovirastojen vastuisiin liittyen. Kansallisella tasolla opetus- ja kulttuuriministeriö edistää toimenpidettä toimivaltansa puitteissa kouluun liittyvän opetuksen osalta, ja sisäministeriö osana kansalliseen koordinointiin liittyvää rooliaan.

Päävastuutaho: opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kunnat, aluehallintovirastot, hyvinvointialueet, Kuntaliitto, paikalliset yhteistyöverkostot, kolmas sektori

- 38. Edistetään nuorten ja nuorten aikuisten osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan.** Tavoitteena on löytää keinoja edistää erityisesti sellaisten nuorten ja nuorten aikuisten osallisuutta, jotka kokevat ulkopuolisuutta, epäluottamusta yhteiskunnan toimintaan, tai jotka kokevat, etteivät pysty vaikuttamaan tärkeäksi kokemiinsa yhteiskunnallisiin asioihin. Toimenpidettä voidaan edistää esimerkiksi viestinnän keinoin lisäämällä nuorten ja nuorten aikuisten tietoisuutta oman alueen toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksista, kotoutumiseen liittyen, erilaisten yhteistyöprojektien kautta, tai asiakastyön ohjauksilla. Toiminnan suunnittelussa voidaan hyödyntää myös jo valmiita työkaluja ja käytänteitä²⁴. Paikallisella tasolla erityisesti kunnilla, hyvinvointialueilla ja kolmannella sektorilla olisi tärkeä rooli toimenpiteen edistämiseksi. Kansallisella ja alueellisella tasolla toimenpidettä voidaan edistää esimerkiksi toimintamallien kehittämisen ja toimenpiteeseen liittyvän viestinnän keinoin.

---

jota oppilaalle annetaan oman uskonnollisen yhdyskunnan toimesta koulun uskonnon tai elämänkatsomustiedon sijasta. Eri opetuksen muotoihin liittyy eri vastuutahoja. Koulun osalta toimenpide liittyy koulussa annettavan opetuksen suhteen opetussuunnitelman perusteiden noudattamiseen ja laajemmin opettajien tehtävään oppilaiden hyvinvoinnin seuraamisen suhteen. Uskonnollisen yhdyskunnan antamassa opetuksessa on puolestaan kyse muusta kuin koulun järjestämästä uskonnon opetuksesta, minkä seurauksena se ei ole koulun toimintaa, eikä koulu ole siitä vastuussa. Korvaavan opetuksen järjestämiseen liittyviä näkökulmia on käyty läpi opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä [Selvitys katsomusaineiden opetuksen nykytilasta ja uudistamistarpeista](#). Kotiopetuksen osalta asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä. Aluehallintovirastojen tehtäviin puolestaan kuuluu kantelun perusteella tutkia jälkikäteen, onko opetuksen järjestäjä noudattanut lakia.

²³ Mikäli asiassa nousee esille huoli lapsen tai nuoren hyvinvoinnista, THL:n [Lasten-suojelun käsikirjassa](#) on ohjeistukset [lastensuojeluilmoituksen](#) tekemisestä ja siihen liittyvästä velvollisuudesta.

²⁴ Ks. esimerkiksi [Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeen verkkosivuille kerättyjä materiaaleja](#).

Päävastuutaho: THL, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, aluehallintovirastot, ELY-keskukset, Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset, kolmas sektori, Kuntaliitto

39. Lisätään lasten ja nuorten kokemuksia yhteisöllisyydestä ja ryhmään kuulumisesta. Tavoitteena on tukea lasten ja nuorten yhteisöllisyyttä ja ryhmään kuulumisen tunnetta, ja vähentää tätä kautta potentiaalista alttiutta sille, että yhteenkuuluvuuden tunnetta haettaisiin väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvistä verkostoista tai ryhmistä. Yhteisöllisyyden ja ryhmään kuulumisen kokemuksen lisäämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaista harrastus- ja järjestötoimintaa, jossa maksutomuus tukisi mahdollisimman laajaa osallistumista. Paikallisella tasolla erityisesti kouluilla, kuntien nuorisotyöllä ja kolmannella sektorilla olisi osaltaan tärkeä rooli toimenpiteen edistämiseksi.

Päävastuutaho: opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, THL, työ- ja elinkeinoministeriö (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: kunnat, hyvinvointialueet, aluehallintovirastot, Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset, kolmas sektori, Kuntaliitto

2.3 Yksilötason työskentely

Yksilötason työskentelyä voidaan tehdä osana paikallisesti tehtävää työtä. Myös valtakunnallisesti toimivat tahot, kuten Rikosseuraamuslaitos, tekevät yksilötason työskentelyä.

Tämän osion toimenpiteet keskittyvät kuvaamaan työskentelyä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin torjunnan näkökulmasta, eli työskentelyä jo radikalisoituneiden tai tästä viitteitä omaavien henkilöiden kanssa. Yksilötyöskentelyn tarpeen kartoittamisen lähtökohtana voi esimerkiksi olla ammattilaisen, läheisen tai yksilön itsensä esille nostamana huoli väkivaltaiseen ekstremistiseen aatemaailmaan liittyen. Yksilötyöskentely perustuu henkilön vapaaehtoisuuteen. Erityisesti ensimmäisten tapaamisten yhteydessä on tärkeä huomioida tapa, jolla henkilö kohdataan, ja esimerkiksi välttää leimaamista.

Yksilötyöskentelyssä huomioidaan aina väkivaltaisen radikalisoitumisprosessin yksilöllisyys. Työskentelyssä tunnistetaan aatemaailmaan liittyvien tekijöiden lisäksi väkivaltaiseen radikalisoitumisprosessiin mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten sukupuolen vaikutus, ikä, lähisuhteet ja psyykinen terveydentila. Esimerkiksi henkilön lähisuhteet voivat toimia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen vaikuttavana tekijänä, tai toisaalta tukea väkivaltaisesta ekstremistisestä aatemaailmasta ja toiminnasta irtaantumista. Yksilöllisten tekijöiden osalta myös huomioidaan, miten nämä eri tekijät voivat vaikuttaa suhteessa toisiinsa.

Yksilöllisen tilanteen kartoittamisen tukena voidaan käyttää THL:n laatimaa työkalua²⁵. Tarkempaan arviointiin on kansainvälisesti on kehitetty erilaisia arviointityökaluja, jotka usein vaativat koulutuksen²⁶. Suomessa on myös kehitetty opas tukemaan ammattilaisten rohkeutta nuoren kohtaamiseen ja nuoren kanssa käytävään keskusteluun tilanteissa, joissa tämän oireilu herättää huolen mahdollisesta radikalisoitumisesta²⁷, sekä opas exit-toimintaan liittyen²⁸. Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen mahdollisesti yhdistyvien mielenterveyden häiriöihin liittyvien huolten osalta voidaan puolestaan kartoittaa mahdollisuutta konsultoida Niuvanniemen sairaalaa (toimenpide 9).

Taistelualueelta palaajiin liittyen on tehty julkaisu ehdotuksesta viranomaisten yhteistyön järjestämiseksi²⁹. Mikäli taistelualueelta palaajalla on mukanaan lapsia, tulee lasten tilanne tunnistaa ja mahdollistaa erityistuki ja riittävän pitkäkestoinen työskentely esimerkiksi traumaattisten asioiden käsittelyyn liittyen.

40. Tuetaan väkivaltaisesti radikalisoituneita tai radikalisoitumisprosessissa olevia muutosprosessissa. Tavoitteena on parhaita kansainvälisiä käytänteitä hyödyntäen työskennellä yksilöiden kanssa, tukien ja motivoiden heitä irtaantumaan väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvästä toiminnasta ja/tai aatemaailmasta. Osana työskentelyä on tärkeä tunnistaa myös suojaavien tekijöiden merkitys, esimerkiksi tukea henkilöä muutosprosessissa tukevien sosiaalisten suhteiden vahvistamisessa tai esimerkiksi asunnon, koulutuksen tai työpaikan hankinnassa. Tarpeen mukaan myös psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä on tärkeä vahvistaa, ja tukea henkilöä esimerkiksi mielenterveyteen liittyvän hoitokontaktin löytämisessä. Toimenpide liittyy julkisella sektorilla ja kolmannella sektorilla tehtävään yksilötyöhön. Esimerkiksi kolmannella sektorilla on tehty toimenpiteen teemaan liittyen irtaantumiseen liittyvää työskentelyä.

Päävastuutaho: ministeriöt ja virastot (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: keskusrikospoliisi, poliisilaitokset, kunnat, hyvinvointialueet, vastaanottokeskukset, kolmas sektori

41. Huomioidaan yksilötyössä moniammatillinen yhteistyö ja asiakkaiden siirto saattaen vaihto -periaatteella. Tavoitteena on varmistaa yksilötyöskentelyssä moniammatillisen yhteistyön tarpeen kartoittaminen ja sen tarkoituksenmukainen toteutuminen, sekä tukea asiakkuuksien siirtovaiheessa yksilön sitoutumista työskentelyyn. Saattaen vaihto -periaatteella tarkoitetaan asiakkaan suunniteltua siirtämistä toiselle ammattilaiselle, esimerkiksi yhteisesti järjestyn tapaamisen keinoin,

---

²⁵ THL:n verkkosivut [RATTI-tukityökalusta radikalisoitumiseen liittyvän tuen tarpeen arviointiin](#)

²⁶ Arviointityökaluista ks. esimerkiksi [RAN MANUAL 2017. Responses to returnees: Foreign terrorist fighters and their families](#)

²⁷ Benjamin, Saija & Vallinkoski, Katja 2021. [Huolena radikalisoituminen? Opas nuorten kanssa työskenteleville](#). Oppaan mukaan keskustelurunkoa ei ole kuitenkaan tarkoitettu väkivaltaisesta ideologiasta irtaannuttamiseen, vaan tuen tarpeen arviointiin.

²⁸ [Exit-työ Suomessa: Tietoa ja tukea väkivaltaisesta ekstremismistä irtautumiseen](#)

²⁹ [Ehdotus viranomaisten yhteistyön järjestämiseksi toiminnassa taistelualueilta palaajien kanssa sekä ehdotus siitä, miten järjestöjen palvelut voitaisiin liittää viranomaisten toimintaan](#)

jossa asiakas on mukana. Väkivaltaisen ekstremismin riskien madaltamiseen pyrkivä asiakastyöskentely perustuu henkilön vapaaehtoisuuteen, minkä vuoksi työskentelyyn sitouttamiseen liittyvät toimet ovat tärkeitä.

Päävastuutaho: ministeriöt ja virastot (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: keskusrikospoliisi, poliisilaitokset, kunnat, hyvinvointialueet, vastaanottokeskukset, kolmas sektori

42. Tunnistetaan osana yksilötyöskentelyä väkivaltaisesti radikalisoituneiden perhetilanteen vaikutukset. Tavoitteena on, että väkivaltaisesti radikalisoituneiden henkilöiden kanssa työskentelevät ammattilaiset tunnistavat osana asiakastyöskentelyä, millaisia mahdollisia heijastevaikutuksia henkilön väkivaltaisella ekstremistisellä aatemaailmalla voi olla tämän perhesuhteille. Väkivaltainen ekstremistinen aatemaailma voi näkyä esimerkiksi omien lasten kasvattamisena väkivaltaiseen ekstremistiseen aatemaailmaan, jolloin voi esimerkiksi olla tarve kartoittaa moniammatillisen yhteistyön tarvetta tai konsultoida lastensuojeluviranomaisia³⁰. Väkivaltaisen ekstremistisen aatemaailman seurauksena henkilön perhesuhteisiin on myös voinut tulla ristiriitoja tai ne ovat voineet katketa, mitä kautta voi nousta esille tarvetta muille tukitoimille.

Päävastuutaho: ministeriöt ja virastot (viestintä toimenpiteestä, mahdollinen ohjaus, tukeminen ja toimenpiteen edistäminen)

Muu vastuutaho:

Tärkeitä toimijoita: keskusrikospoliisi, poliisilaitokset, kunnat, hyvinvointialueet, vastaanottokeskukset, kolmas sektori

---

³⁰ THL:n [Lastensuojelun käsikirjassa](#) on ohjeistukset [lastensuojeluilmoituksen](#) tekemisestä ja siihen liittyvästä velvollisuudesta. Lisäksi käsikirjassa on muun muassa omat osionsa [lastensuojelusta ja lapsen vieminen taistelualueelle](#) sekä [taistelualueelta palaavien lasten ja vanhempien pitkäaikaisesta tuesta](#). Lapsiin ja nuoriin liittyviä erityiskysymyksiä on käsitelty myös sisäministeriön julkaisussa [Ehdotus viranomaisten yhteistyön järjestämiseksi toiminnassa taistelualueilta palaajien kanssa](#) sekä [ehdotus siitä, miten järjestöjen palvelut voitaisiin liittää viranomaisten toimintaan](#) ja erilaisissa kansainvälisissä julkaisuissa, kuten julkaisussa [Demuyck ym. 2023. A Practitioner's Guide to Working with Children in VE-Affiliated Families: Protecting the Rights of the Child](#).